

Sól og sumar á Götusandi

Í góðveðrinum, leygardagin 24. júní, skipaði Gøtu Mennignarfelag fyri árliga summartiltakinum á sandinum í Syðrugøtu. Hetta tiltak gjørdist av sonnum ein ógloymandi summarløta – bæði fyri stór og smá

Leygardagin 24. var árliga summartiltakið hjá Gøtu Menningarfelag við undir-heitinum – hugnaløta fyri stór og smá – á sandinum í Syðrugøtu. Í góða summar-veðrinum hendan dagin høvdu fleiri hundrað fólk leitað sær oman á sandin at fylgja við og taka lut í teim-um mongu tiltøkunum, ið vóru á skránni. Skráin var long og vardi allan dagin. Byrjað varð longu kl. 2 seinnapartin og ikki varð helmað í fyrr enn klokknuni leið væl móti 10 á kvöldið. Lagt varð fyri við barna-ríðing og mong vóru tey smáu, sum hendan dagin fingi sær ein ríðitúr. Løgið sum ross og smábørn ganga upp í eina størri eind!

Fjallarenning og framsýning
Kl. hálvgum 4 vóru tvey tiltøk samstundis. Tá byrjaði bæði fjallarenningin og framsýningin av sløkkiliðs-politi- og sjúkrabílum, og ikki kann sigast annað, enn at tað vóru glómur í andlit-inum á mongum, tá allur

riðilin av akførum í fullum útkalli kom av Nesinum og heim á sandin. Blíðir sløkkiliðsmenn, politistar og portørar bjóðaðu øllum – yngri sum eldri – at síggja akførini og børnini sluppu eisini biltúr og at royna ta ymsu úterðina. Hetta mundi vera fyrsti túrur hjá teimum flestu í slíkum ak-førum, og helst ein ógloym-andi uppliving hjá mongum.

Fjallarenningin, ið nú er vorðin fastur táttur á skránni, varð á fyrsta sinni roynd seinasta ár við góðum úrsliti. Luttakarar komu ymsastaðni frá úr øllum landinum og í ár vóru teir enn fleiri enn seinasta ár. Nevnast kann, at í ár vóru fyri fyrstu ferð eisini kvinnur við og øll fullførdi tein-in.

Kappast verður um at renna/ganga upp á tað 516 metra høga Støðlafjall og omanaftur. Runnið verður av Gøtueiði, niðan á Støðla-fjall og oman á Gøtusand, har málstrikan er. Spenning-urin, um hvør varð fyrstu um málstrikinguna, var sum

Tróndur eigur einki vald — enn!

Gøtu Menningarfelag skipaði fyri Jóansvøkuhaldi á sandinum í Syðrugøtu sein-asta leygardag. Stórt bál varð kynt á sandinum og ímillum mangt annað sum hendi hendan dagin sang lokala kórið hjá Heðini Kambsdal, vakrar fóstur-landssangir, fyri manna-múgvuni og í einum støðgi í sanginum helt Tórbjørn Jacobsen av Glyvrum nið-anfyrirstandandi røðu fyri gøtufólki, hариð hann hug-leiddi um gamlar dagar í bygdini, um hennara stóðu í dagsins Føroyum og tað vegamótið sum føroyingar nú standa við politiskt.

Tað var ikki Bob Dylan sum fann útav tí, at tíðirnar broytast, hann staðfesti tað bara í sanginum The Times they are a changing, hариð hann m.a. ávaraði status quo- politikkararnar um at ansa sær, skuldu myndirnar ikki bólta omanyvur teir, tá ið brimið frá ungdómsill-veðrinum í 60-árunum kom skolandi inn yvir bæði heið-ið og kstrið.

Hvørt einstakt menniskja er bara eitt blunk, ein lítul ljósslæma, í stóra tíðarhav-inum. Kanska hava vit, sum nú eru til sjónar, upplivað stórrí broytingar, enn ættar-liðini undan okkum, og kunna tí við egnum eygum staðfesta, at onki stendur í stað, at alt er í áhaldandi broyting. Alt uttan prome-nadan her niðri við sjóvar-málan í Syðrugøtu. Líka av

Rætt og norð til Húsar, ella heilt norður á Fiskamjøl, er einasta broytingin frá mín-um uppvekkja, at múramir á 98 eru rapaðir og gróthús-ið hjá Pól Kristoffuri í Gutt-astovu, ið varð ruddað, og nýtt sum ifylla, tá ið grund-arlagið undir hesi nýggju, og nú næstan heimskendu kirkjuní, var lagt. Tað er sum sálarlig, heldur enn sum kosmetisk ifylla, at tað er neyðugt at endurreisa múramar á 98. So mishaðt ið hesin hjallurin hjá hinum kenda Martinusi í Innigutt-astovu, og síðani hjá Pól Andreasi, annars kundi tykjast, so var hann onkurs-vegna eitt varðtekin, kjøl-festan í hugaheiminum hjá øllum teimum, ið vara av hesi bygdini. Ingi Joensen, fotografur, sum tók hina kendu myndina, út eftir vík-ini, sigur seg ongantíð, at havi verið so bombarderað-an við umbønun, sum frá gøtufólki, serliga útisetu-num, sum vilja hava hendur á hesum sjáldsama bílæti. Kanska onkur kundi brúkt hetta temaið í valkampanjum til bygdarráðið í heyst. Havi tosað við formannin í for-standaraskapinum um hetta, men har hendi onki. Hann er kanska ikki so nostalg-iskur av lyndi sum vit aðrir.

Flestu promenadur í heiminum hava hendan sama trupuleikan. Mynstrið læsir seg fast niðri við sjóv-armálan, og til endans verð-ur alt til klenodiir, sum ongin vil skala ella broyta. Og síðani koma friðingar-myndugleikarnir uppi og konservera tað sum stendur. Heimsins kendasti sjóvar-máli er kanska í Havanna, hариð teir hava hina víða-gitnu Malecon-promenad-urni, ið yður av lívi. Undir-húsið hjá teimum eldru, slaraffenlandið hjá gøtumu-sikarum og staðið, hариð eyguni á fyrsta sinni møtast og tey ungu oftani leggja ástir saman, og hóast stóðd-armunurin er stórur, so er hon ikki so heilt ólík hesari. Myndin hevur læst seg fæsta. Brimgangurin er hin sami. Hon er friðað, og verður latin framtíðini sum ein ímynd um tað sum ein-afærð var.

Men aftanfyri gongufólk-ið & múramar herja dyn-amiskir vingar. Og tað er ikki ov nógv sagt, at í Gøtu hevur barometrið fyri tað nógvasta staðið á stormi, tá ið um framtøk og broytingar ræður. Kanska hevur login í skeggjaæðrunum ein ser-ligan intensitet. Tað er í hvussu er ikki av tilvild, at hendan bygðin, og tá hugsi eg um allar 4 bygðirnar, hevur otað seg upp oddin av føroyskum framtak-s-hugi. Av sonnum ein vinn-uligur bulldozari. Tað ræður um ongantíð at leggja á bod-unum, hetta man vera lívs-játtandi kredan, sum hevur skipað hesa legendarisku uppdriftuna, ið gøtumenn eru so kendir fyri, eisini í

10 spentir fjallarennarar til reiðar at leggja á tað 516 m. høga Støðlafjall, ið sæst aftanfyri

vera man, óførur. Úrslitið av fjallarenningini gjørdist hetta:

Nr. 1 Regin Zachariasen úr Vestmanna við tíðini 33.20.08.

Nr. 2 Jóan Petur G. Olsen úr Norðragøtu við tíðini 34.50.43.

Nr. 3 Marius Jacobsen úr Leirvík við tíðini 35.15.25.

Ognarsteyp vóru latin til nr. 1, 2 og 3, og eisini fekk vinnarin eitt stórt og vakurt ferðasteyp. Nevnast kann, at tíðirnar í ár vóru munandi betur enn í fjør, men tá vóru eisini verri lýkindir at renna.

Togtogan og annað skemt
Við hálvgum 5 tíðina var togtogan millum Syðrugøtu og Norðragøtu á skránni.

Býtt var upp í tríggiar bólk-ar, ung, konur og menn. Tey ungu úr Norðragøtu vunnu, meðan syðrugøtukonur vóru, sum so mangan áður, tær stinnaru og hjá monn-unum drógu norðragøtu-menn tað longra stráðið. Eisini her vóru ferðasteyp handað vinnarunum. Nú var kókuuppbóssøla o.a. skemt á skránni.

Kórsangur og røða
Felagskórið Gøta/Leirvík hevur í mong ár ríkað løtuna á sandinum og í ár var onki undantak. Kórið sang nak-rar summer- og fósturlands-sangir, og sera hugnalg var hendan løtan við sjóvarmál-an á Götusandi eisini.

Fastur táttur á skránni er eisini røða og í ár var tað

Tórbjørn Jacobsen, skipari, á Glyvrum, ið helt røðu. Tórbjørn er kendur røðari og er hálvur gøtumaður og staðkendur, sum tað eisini skilst av røðuni, ið er prent-að niðanfyri.

Eftir røðu og kórsang varð kynt í tað stóra bálið á sandinum og meðan bálið brendi og hitaði sandin ljómaði felagssangurin av Hellisenda og norður í Barnarættina.

Sámal og Ronni

Síðsti táttur á skránni á sandinum va rkonsert við Sámali Ravnsfjall og Ronni Nielsen. Hesir báðir, ið telj-ast millum okkara frægastu vísusangarar og -tónleikar-ar, sungu og spældu í knappar tveir tímar meira

má verða upp til hin alvalda. Tað kann ikki skaða teirra lagnu, at biði verður fyri teimum.

Kanska var lesturin títtari enn kirkjugongdin. Kirkjan lá so langt burturi. Gamli baptistasalurin lá nærri. Og átøkur einum bíbilskum fig-uri, stjórnaði okkara góði granni, Godtfred Thomsen, einum sunnudagsskúla sum eg bara minnst gott afturá. Minnst meg ikki at hava hoyrt orð grett um, at nakað skeivt var í hesum, at hoyra til kirkjuna og samstundis at ganga í sunnudagsskúl-anum, sum einaferð stóð har norðuri á Nesi, omanfyri Fiskamjøl. Og søgan úr Dungahúsunum, her oman-fyri, boðar frá sama ko-deksi. Evensen próstur gisti altíð hjá Onnu Kristinu og Petur Jacob. Tað vórðu tey ið uppfostraðu hina livandi legenduna, Ludda á Dung-anum. Og Evensen var ikki hvør sum helst, prestamir høvdu tá eitt status, sum lá onkustaðni ímillum drottin og menniskja, og tí mátti alt verða so serliga væl uppe-leinað, tá ið hann kom á gátt.

Evensen & Sloan hittast á Dunganum

Tey gomlu har í húsinum høvdu eitt torveyga, hариð torvið var serliga gott. Og tað mátti goymast. Skuldi ikki leggjast í bíleggaraov-nin fyrr enn prestur kom. Gamli Sloan var eisini van-ur at gista har. Og tað einu ferðina komu teir báðir í senn á vitjan. Tá vistu tey gomlu húsfólkini ikki hvat-ið var til ráða at taka. Har var bara **ein** song til hesar báðar hátíðarligu gestir. Iva-semið og kanska eitt sindur av ráðaloysi á Dunganum. Evensen loysti knútin. Av-dramatiseraði problema-tikkin. Bað tey gerða sum tey vóru von. Leggja sama torv í bíleggaraovnin, seta sama matin á borðið og síð-ani at lata teir báðar William liggja í somu song. Einasta treytin frá hansara síðu varð, at Sloan skuldi halda sína sertrúgv fyri seg sjálv-an, ímeðan teir lógu í seing-ini. Og so var gjørt. Og morgunin eftir komu teir báðir framaftur, líka óskla-aðir sum teir lögðust, og hildu síðani áfram við hvør sínum andaliga virksemi.

okkara argastu móttøðu-menn.

Guðloysisstemplið hitt snilda vápníð

Gjørða myndin av hinum ónda Trónda, er skapað tá ið imperialistarnir ongi onn-ur ráðini vistu sær. Stolt-leikin og kærleiki hansara til hesar oyggjar forðaði honum í at gerast hentur idi-otur hjá maktgreiðingunum, ið stjórnaðu táttðarinnar stórvalda- & hjálandapoli-tikki. Sniлдasta vápníð var guðloysisstemplið sum sett varð á hann. Tað rímar illani við einasta kenda sálmin úr hansara hondum. Hann trúði á Mariu Moy og eisini á, at givnr vóru einglar góð-ir. Hetta var ikki av hugar-øsing. Hitt annars so fleks-ibla sinni gav eisini rúm fyri gomlu norrønu guðunum. Í virðing fyri søgunnar gongd. Har var vítt til veggja og høgt til loftið.

Nógv er broytt síðani, -heldur tí tað verra. Nú frættist at gøtumenn illani fáa gingið í sama halgi-dómi. Orsøkin er fremm-andur kirkjuovasti, ið hevur biðið fyri tveimum monn-um, ið fyri tey heterosex-uellu hava tann merkiliga kynsliga hugin, at fara til songar saman. Og at búleika saman. Avgerðin má verða teirra, og hvatið hendir teimum á ævigu veiðukr-unum, tað viðkemur ikki trongskygdum mannabørn-um, at taka støðu til. Tað

Minnst hetta sama hjá abba mínum úti á Glyvrum, hариð Kristian Osvald Viderø & Eliesar Poulsen plagdu at gista. Tað ber til at liva sam-an við ymskum hugsanum, eisini á hesum øki. Tí harm-aði tað, at forsiðurnar á landsbløðunum skúmaðu eitt religiónskríggi upp í Gøtu. Eitt Jihad sum onga-staðni hoyrir heima. Her má onkur boyggja seg. Fólka-kirkjan má framhaldandi verða hin stóra traktin, sum tekur ímóti øllum, - eingin undantikin.

Tað frættist lítið úr Gøtu eftir deyða Tróndar, og nógv ár fram. Eftir sóttina svörtu og fram ígjøgnum trúbótina er mestsum tøg. Bygðimar hava ívaleyst ver-ið fámentar. Stríðið fyri upphaldinun hevur tikið alla orkuna, har hevur ongin yvirskotsmáttur verið til andaligt høvuðbrýggi. Ein gøtumaður ið hevði sílgt úti, hetta var í átjandu öld, hevði vitjað í heilaga landinum. Tá ið hann kom aftur til landa, spurdi bygdaðfólkið, hvussu hann hevði borið seg at, við at koma niður aftur til jarðar. Hetta sigur kanska nakað um ringa standin.

Gøta og hennara rolla í tjóðskaparstríðnum
Men sum so mangastaðni festi tjóðskaparørnslan eld í. Eisini her. Gøtan hjá Tróndi varð uppafturgrivin. Annað ljós varð varpað á hann. Fólkíð kom higar á fund. Tíltiknir eru fólkafundirnir á Gøtueiði, hариð nýyrkti sangir vóru sungnir. Landið sum fyrr ikki hevði verið fyri meiri at rokna enn eitt veiðilendi, var bráðliga vor-ið móðurlandi sum sungið varð um - og tosað. Sum sagt verður í sálminum, - móðurin, ið enn tá, breiðir blik á barnið síft, tá ið tað umsiður legst í mold.

Vinnan tekur dyk á seg. Nýggjar leiðir verða gíngn-ar. Skip og virkir grógva upp úr lógvunum á vanlig-num monnum. Sportstreingj-arar við óðilgum áráðið skipa fyri. Og sjálvandi hevði hetta avleiðingar. Men stríðsmálini gjørdust ongantíð til viðvarðandi ó-semjur, sum oyðiløgdu yv-irskipaða homogenitetin hjá gøtumonnum. Og vøggan hjá hinum stolta Fiskimann-afelagnum stóð eisini her.

Blíðir sløkkiliðsmenn, politistar og portørar bjóðaðu børnunum ein túr og at royna úterðina

Nógv vóru um boðið at sleppa at sita á rossabaki

Kunoyingurin, Símun Pauli, hitt stóra andsmennið, and-aligi strugglarin, varð odd-viti har og ein av frontsol-dátunum í tjóðskaparstríði føroyinga. Tá ið hann bað um at síggja akturnar í Lo-uis Zachariassen-sakini, bleiv hann eitt slag av per-sona non grata hjá danska yvirvaldinum, tí sum tað stendur í Tingakrossi hin 15. September 1915: “____ Det eneste der kom ud af denne henvendelse var, at Kunoy året efter blev fritaget for sine pligter til at spille paa Orgelharmoniet i Gøte Kirke, samt til om for-langes, at udføre Degnetjen-este i samme Kirke.” Omma mín, úti í Grógv, plagdi at siga mær frá, at Gamli-Lær-ari sum Kunoy varð kallað-ur, gekk hús úr húsi, og bað um undirskriftir, fyri at fáa foreldranna samtykkið um, at hann kundi læra børnini føroyskt. Frálæran var á trappusteininum við Gamla Skúla, - tá ið hetta ikki kundi gerast inni í danska skúlanum, sum tá ráddi og hevði alt vald í Føroyum.

Alt spektrið hevur flutt seg ræta vegin
Hetta vóru Føroyar fyri lítið meiri enn 90 árum síðani. Og síðani hevur tað, fyri tað nógvá, gingið framá. Í Fø-royum og í Gøtu. Ikki av donskum trælapingum,

Eitt dømið um framburðin sôu vit ígjár. Svínoyggin er globaliserað. Um Gøta ikki er tað, so verður hon tað ívaleyst í næstu framtíð.

Dagin fyri at hann gekk burtur fyri Borðoyarnesi, við “Samognini”, saman við bróðurinum Dánjali og Peturi í Inniguttastovu, hin 13. Februar 1944, sendi langabbi í Guttastovu eitt hjúnabandsfjarrit norður til Gjáar. Soljóðandi. Til Pól Johannes og brúður hans, og systir Pól Jóhannes við brúðgöngi hennara, ynskja vit ein lukkuligan og vel-eyðnaðan brúðleypsdag og av Harranum eina eyðnu-rika framtíð! — Nú sita tit glað við brúðleypsfest, og ikki fingi tit Pól Kristoffur í dag til gest, men aftur í heyst, tá tit einki vara, kunna tit rokna við at síggja ein stóran Gøtuskara. Und-irskrivað Jóhanna og Pól Kristoffur. Maðurin átti tann fyrsta bilin í oynni og hevði ídag valla brúkt meiri enn ein góðan tíma norður haðar. Fyri 30 árum síðani mátti Oddfríður ígjøgnum stóðina hjá Miu fyri at fáa fatur á Ólavi, morbróðuri. Nú sita synir hansara yviri á Fiskavirkinum og sam-skifta stóðugt & beinleiðis við allan heimin. Ógligar rembingar. Og tað ræður um at fylgja við, - at leggja á takinum.

Óg líta vit at framburði-num við teimum røttu brill-unum, varnast vit dynam-isku krefturnar, sum hava skapt hetta samfelagið, so skal man vera ólúksálga blindur, skal man ikki síggja møguleikarnar í einum stjálvstøðugum Føroyum. Bara hetta orðaskiftið frá vinnuráðstevnunir úr høv-uðsstaðnum, - nú um dag-arnar. Ljósár framman fyri tað vit vóru von við. Men ganga rættir. Óttast ikki av-jóðingarnar uttan úr heimi, - meiri enn neyðugt. Óttast ikki tíðarbundnan uppgang.

Collins & Ginola til GÍ?
Eisini í trúttinum. Ímorgin fara gøtumenn aftur á vøll-in. Vónandi gongur tað betri enn seinasta sunnudag. Varð so argur av misnýttu møgu-leikumum, at eg illani fekk koyrt útaftur eftir síðu. Tí-betur møtti eg Atla hjá Odda á einum fólkafundi úti í Heiðunum, og hann royndi at sissa meg, og tá fekk eg spakuliga tamarhald á mær sjálvum aftur. Mest av tí, at eg veit, at hann er væl snar-sintari enn hvatið eg eri. Nú hoyrist at stadionspekarin, Jørgen Evald Solmunde, hevur ætlanir um at keypa miðvallargeneralin John Collins frá Everton og Dav-id Ginola frá Tottenham, um GÍ ikki vinnur á B36 ímorg-in. Einasti trupulleikin er

fnansieringin. Junglu-trummurnar vilja tó verða við, at Dunga Jákuþ og aðrir góðir menn eru komnir uppi leikin. So, nú fáa vit at síggja hvussu leikur fer.

Til endans fer ein gamal gróðarmaður at ynskja tykkum eina framhaldandi góða jóansvøku. Hendan heiðna miðsummarfestin hариð trøllkonur vóru bren-d-ur á báli. Seinri hildin sum føðingardagur hjá Jóhann-usi Doypara. Og nú sum ein góð sósíal samvera ímillum bygdaðfólkið, - sum eitt nú her í Gøtu. Hvussu alt fer at eyðnast, ja, tað er upp til ein og hvønn sjálvan. Sum Edvard Kadelj segði á sinni, næsti maður Títo, og fyrsti kommunisturin ið hevði dirvið til, at kalla hin reyða zarin, Jósup Stalin, fyri ein imperialist: “Ongin statur, eingin politisk skipan tíansheldur nakar politiskur flokkur, kann gera menn-iskja eyðnuríkt. Tað er bara menniskja sjálvt, ið kann skapa sína egnu lukku. Tó ikki sum einstaklingar, men saman við øðrum menniskj-um við javnrættindunum sum grundarlagi.”

Í innsiglingini til New York stendur frælsisguðinn-an hjá Bartoldi, við reyðu, frygisku hógvuni. Rivin og skróð, bróstini danda. Mis-brúkt, neyðtikin og fjøtrað, men ongantíð kúgað. Syðr-ugøtupromenadan liggur líka órørd sum í mínum ungu døgum, og vónandi eiga føroyingar meiri enn eina spakalongd undir henni, tá ið vit aftur hittast her um eitt ár og sólin enn einaferð hevur lagt leiðina suður yvir. Tíðirnar broytast, eisini her hjá okkum, so samfelagsrevsarin og kanski heimsins fremsti tro-ubadóður, Bob Dylan, mundi ikki vera so heilt av-marsjeraður tá ið hann yrkti sangin The times they are a'changing.

Takk fyri at eg varð boðin higar ídag, og havi eina góða framtíð í sátt og semju og við áhaldandi framburði her í Gøtumum!

Glyvrum, 24. Júní 2000.
Tórbjørn Jacobsen